નીતિવાચનમાળા.

પુસ્તક ૧ લું

(બાળવર્ગ અને પહેલા ધોરણ માટે.)

કર્ત્તા,

ડાહ્યાલાલ વ્રજલાલ પંડિત.

કિંમત દોઢ આનો.

આવૃત્તિ ૧ લી   પ્રત ૧૦૦૦.

ઈ. સ. ૧૯૧૮.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્તા,

ડાહ્યાભાઈ વ્રજલાલ પંડિત.

(ચુણેલ.)

શ્રી શારદા વિજય પ્રી. પ્રેસમાં શા. હરજીવન
મગનલાલે છાપી—નડીઆદ

પ્રસ્તાવના.

દુનિયાના સુધરેલા બધા દેશોમાં નીતિનું શિક્ષણ હાલ ફરજિયાત થયું છે. એ દેશોમાં એ વિષય ઉપર ઘણાં પુસ્તકો લખાએલાં છે. આપણા દેશમાં પણ છેલ્લાં દસ વર્ષથી સરકારનું ધ્યાન એ તરફ ખેંચાયું છે અને એ વિષયમાં કંઇક અંશોમાં પણ ચોકસ પગલાં ભરવા માંડ્યાં છે. પ્રજા પણ કોઇ ધર્મને બાધ ન આવે એવું સામાન્ય નીતિનું શિક્ષણ શાળાઓમાં દાખલ કરવા સરકારને આગ્રહ કરે છે. આ સર્વ, દેશના ભાવી ઉદયનું સૂચન છે.

આ વિષયનાં પુસ્તકોની આપણા સાહિત્યમાં મોટી ખોટ છે. **'નીતિશિક્ષણ'** એકલુંજ માત્ર આદર્શ પુસ્તક છે. નીતિનો વિષય જેટલો અગત્યનો છે તેટલોજ ગહન પણ છે. એમ જાણવા છતાં કેટલાક મિત્રોના આગ્રહથી મેં **નીતિવાચનમાળા** લખવાનું કામ હાથમાં લીધું. સતત પ્રયત્ન અને કેટલાક વિદ્વાનોની વખતોવખત-ની સૂચનાથી હાથમાં લીધેલું કામ પૂર્ણ કર્યું. તથાપિ તેમાં હું કેટલે દરજ્જે ફાવ્યો છું, એ જોવાનું કામ મારું નથી.

આ પુસ્તકના બે ભાગ કર્યા છે પહેલો ભાગ [illegible] માટે અને બીજો ભાગ પહેલા ધોરણ માટે છે.

રચના અને બીજા વિષે નંબરવાર વિવેચન કરવા કરતાં મારે ટૂંકામાં એટલુંજ કહેવું બસ થશે, કે **નીતિવાચનમાળાનાં** બધા પુસ્તકો શિક્ષણ શાસ્ત્રના નિયમો યથામતિ ધ્યાનમાં રાખી તૈયાર કર્યાં છે.

અંતમાં વાચનાર બંધુઓને એટલીજ વિનતિ છે, કે અનેક દોષયુક્ત હોવા છતાં ગુજરાતી ભાષામાં લખાએલી આ પહેલીજ **નીતિવાચનમાળાને** જો ગુર્જર પ્રજા આનંદથી યોગ્ય સત્કાર કરશે, તો લેખકને કેટલો બધો આનંદ થશે, એ કહેવાની જરૂર નથી.

મુ. ચુણેલ,
તા. નડીઆદ. } **ડાહ્યાલાલ વ્રજલાલ પંડિત.**

અનુક્રમણિકા.

નીતિવાચનમાળા.

પુસ્તક ૧ લું.

ભાગ—૧.

પાઠ ૧. માખીનું બચ્ચું.

એક વખત એક કરોળીઓ જાળમાં બેઠો હતો. ત્યાં એક માખી અને તેનું બચ્ચું ઊડતાં ઊડતાં આવ્યાં. તેમને જોઈ કરોળીઓ બોલ્યો. માખી બેન, આવો આ મારા સુંદર ઘરમાં આપણે રમીએ. માખીના બચ્ચાને ત્યાં રમવા જવાનું મન થયું. તેણે પોતાની માને કહ્યું. મા, મા, આ જાળીવાળું ઘર કેવું રૂપાળું છે! કરોળીઓ ભાઈ મને ત્યાં રમવા બોલાવે છે. જો તું કહેતી હોય, તો હું ત્યાં રમવા જાઉં. એ સાંભળી તેની માએ કહ્યું, બેટા, એ ઘર નથી પણ જાળ છે. આપણને પકડવા માટે કરોળીએ એ બાંધી છે. માટે તું ત્યાં જઈશ નહિ. માનું કહેવું માન્યું નહિ ને બચ્ચું જાળમાં રમવા ગયું. તે ગયું તે ગયું. તેનાથી ફરીથી બહાર નીકળાયું નહિ. મરતી વખતે તેને વિચાર થયો, કે જો મેં મારી માનું કહ્યું માન્યું હોત, તો મારે આમ મરવું પડત નહિ.

પ્રશ્ન—કરોળીએ માખીને શું કહ્યું?

પ્રશ્ન—માનું કહેવું નહિ માનવાથી માખીના બચ્ચાને શું નુકસાન થયું?

પાઠ ૨. બહુ ખાનારી છોડી.

એક છોડી હતી. તે બધી વાતે ડાહી હતી, પણ એક વાતે ગાંડી હતી. ખાવા બેસે ત્યાંથી ઊઠેજ નહિ. પેટ ભરાય તોએ ખા ખા કરે. એક વાર ખાઇ ઊઠે ને બીજી વાર બેસે. તેનાં માબાપ ઘણુંએ ના કહે તોપણ માને નહિ. બહુ ખાવાથી તે છોડી માંદી પડી. ગાગર જેવડું પેટ થયું. પેટમાં દુઃખે. ખાટલામાંથી ઊઠાય નહિ ને રમવા જવાય નહિ ઘણા દહાડા સુધી તેણે કડવાં ઝેર જેવાં ઓસડ પીધાં, ત્યારે તે સાજી થઇ. આથી તે છોડી ઘણીવાર ખા ખા કરવાની ટેવ ભૂલી ગઇ.

પ્રશ્ન—તે છોડી બહુ ખાવાની ટેવ શાથી ભૂલી ગઇ ?

પાઠ ૩. અડપલો છોકરો.

જીવો કરીને એક છોકરો હતો. તે ઘણો અડપલો હતો. એક વખત ઘરમાં રમતાં રમતાં તમાકુની ડબી તેના હાથમાં આવી. તેણે તેનું ઢાંકણું ઉઘાડવા માંડયું, પણ તે સખત બંધ કરેલું હોવાથી ઉઘડયું નહિ. પછી તેણે જોરથી ઢાંકણું ખેંચ્યું. એટલે તે ઉઘડયું ને તેમાંથી તમાકુ ઊડીને તેની આંખોમાં પડી. આંખોમાં લાહે બળવા લાગી. એટલે

જીવાએ મોટી મોટી બૂમો પાડવા માંડી. તેની માએ આવી આંખો ધોઈ નાખી અને દવા ચોપડી, ત્યારે તેને મટયું. જીવો ત્યાર પછી અડપલાં કરવાનું ભૂલી ગયો.

પ્રશ્ન—જીવાની આંખોમાં તમાકુ શાથી પડી ?

પાઠ ૪. બે કુતરાની વાત.

કાળીઓ અને મોતીઓ નામે બે કુતરા હતા. મોતીઓ સ્વભાવે ઘણો ગરીબ હતો. તે કોઈને ભસતો કે કરડતો નહિ. કાળીઓ તો જેને દેખે તેને કરડે. એક વખત તે બેઉ કુતરા પરગામ જતા હતા. રસ્તામાં તેમને બીજાં કુતરાં મળ્યાં. એ કુતરાંને જોઈ મોતીઓ તો કાંઇ બોલ્યો નહિ, પણ કાળીએ આંખો કાઢી ઘુરકવા માંડ્યું. તેણે પેલાં કુતરાંને બચકાં પણ ભર્યાં. સામાં કુતરાંને રીસ ચઢી તેઓ કાળીઆ અને મોતીઆ ઉપર તૂટી પડયાં. એ લડાઈમાં કાળીઓ અને મોતીઓ બંને લોહી લોહાણુ થઈ ગયા. મોતીઓ ગરીબ હતો, તોપણ કાળીઆની સોબતથી દુઃખી થયો.

પ્રશ્ન—મોતીઓ શાથી દુઃખી થયો ?

પાઠ ૫. રાજકુંવરની સાચવટ.

મહારાજા પાંચમા જ્યૉર્જ નાના હતા, ત્યારે વહાણ ચલાવવાનું કામ શીખતા હતા. એક વખત તેમણે રમતાં રમતાં વહાણના મુખ્ય અમલદારના ખાટલામાં ખીલા ઘોચ્યા. આ ખીલા કોણે ઘોચ્યા, તે એ અધિકારી જાણતો ન હતો. ત્યાં એક બીજો છોકરો ફરતો હતો. તેણે આ ખીલા ઘોચ્યા હશે, એમ જાણી પેલા અમલદારે તેને ખૂબ ધમકાવ્યો. રાજકુંવર જ્યૉર્જે આ જાણ્યું, એટલે તરતજ તેઓ દોડતા ત્યાં આવ્યા, ને બોલ્યા, એ છોકરાનો એમાં બીલકુલ વાંક નથી. આ ગુનો તો મેં કર્યો છે. રાજકુંવરની આવી સાચવટ જોઇ પેલો અમલદાર ઘણો ખુશી થયો. તેણે બધા છોકરાના સાંભળતાં રાજકુંવર જ્યૉર્જનાં ઘણાં વખાણ કર્યાં.

પ્રશ્ન—જ્યૉર્જે શો ગુનો કર્યો હતો ?

પ્રશ્ન—એમણે અમલદારને શું કહ્યું ?

પાઠ ૬. કાચબો અને ગરુડ.

એક કાચબાએ ગરુડ પંખીને મશ્કરીમાં કહ્યું, ગરુડ ભાઈ, જો તમે મને આકાશમાં સહેલ કરવા લઈ જશો, તો હું તમને સાચાં મોતીનો એક હાર આપીશ. ગરુડે કાચબાનું કહેવું ખરૂં માન્યું, અને તેને પોતાની પીઠ પર બેસાડી આકાશમાં ખપે ફેરવ્યો. નીચે આવ્યા પછી ગરુડે કાચબાને કહ્યું, ભાઇ, હવે તમે કહેતા હતા, તે સાચાં મોતીનો હાર મને આપો. કાચબા પાસે એવો હાર હતો નહિ. તેણે તો ગરુડ પંખીની મશ્કરી કરી હતી. તેથી તે ગભરાઈને બોલ્યો, ગરુડભાઈ, મારી પાસે હાર નથી. મેં તો તમારી મશ્કરી કરી હતી! આ સાંભળી ગરુડને ઘણી રીસ ચઢી. તેણે કાચબાના પેટમાં ચાંચ મારી તેને મારી નાખ્યો.

પ્રશ્ન—કાચબાએ ગરુડની શી મશ્કરી કરી?
પ્રશ્ન—ગરુડે તેને કેમ મારી નાખ્યો?

પાઠ ૭. રાજા અને ચોર.

એક ગામમાં બે ચોર રહેતા હતા. એક વખત તેઓ ચોરી કરતાં પકડાયા તપાસ કરતાં રાજાએ એક ચોરને

પૂછયું, તમને અહીં કેમ પકડી આણ્યા છે? ચોરે કહ્યું, રાજાજી, આપના સિપાઇઓએ અમારે માથે જુઠી ચોરી ચઢાવી, અમને અહીં પકડી આણ્યા છે. પછી રાજાએ બીજા ચોરને પૂછયું, કે તમને અહીં કેમ પકડી આણ્યા છે? એ ચોરે જવાબ દીધો, કે સાહેબ, અમે બંને ચોરી કરતા હતા, ત્યાં પકડાયા, તેથી અમને અહીં આણ્યા છે. બીજો ચોર સાચું બોલ્યો તેથી ખુશી થઈ રાજાએ તેને છોડી મૂક્યો, અને પેલા જુઠા ચોરને ભારે સજા કરી.

પ્રશ્ન—રાજાએ બીજા ચોરને કેમ છોડી દીધો?

પ્રશ્ન—રાજાએ પહેલા ચોરને ભારે સજા કેમ કરી?

પાઠ ૮. પીપળનાં પાંદડાં અને કુંપળોની વાત.

એક પીપળ ઉપરથી પાકાં પાંદડાં નીચે ખરી પડતાં હતાં. તે જોઈ નવી ફૂટેલી કુંપળોને હસવું આવ્યું. તેમણે કહ્યું, જુઓ, પેલાં ઘરડાં ડોકરાં કેવાં ટપોટપ નીચે ખરી પડે છે! કુંપળોના આવા બોલ સાંભળી પેલાં પાંદડાંને માઠું લાગ્યું. થોડી વાર પછી તેમણે ધીમેથી કહ્યું, અલી કુંપળો, અત્યારે તમે બાળક છો તેથી અમારી મશ્કરી કરો છો, પણ જો

કે, અમારી પેઠે તમારે પણ નીચે ખરી પડવાનો વખત આવશે. આ સાંભળીને કુંપળો શરમાઈ ગઈ.

પ્રશ્ન—કુંપળોએ પાંદડાંની શી મશ્કરી કરી?
પ્રશ્ન—પાંદડાંએ તેમને શું કહ્યું?

પાઠ ૯. સુંદર લખોટી.

છગન—ભાઈ મગન જો આ લખોટી કેવી સુંદર છે!
મગન—તું એ ક્યાંથી લાવ્યો?
છગન—હું પેલા ચીમન સાથે રમતો હતો, ત્યાંથી લાવ્યો.
મગન—તેં એ ચીમનને કહીને આણી છે?
છગન—ના, મેં એને કહ્યું નથી.
મગન—શા માટે તેં એને કહ્યું નહિ? એની લખોટી એને કહ્યા વિના તારાથી લેવાય કે? કોઈની ચીજ છાની માની લેવી, એ ચોરી કહેવાય.
છગન—મને એ લખોટી ગમી ને મેં લીધી એમાં ચોરી શાની?
મગન—તારી આ ટોપી મને ગમે, ને તે હું તને પૂછ્યા વિના લઈ જાઉં, તો એ વાત તને ગમે કે?

છગન–ના, મને ન ગમે. મારી ટોપી તમારાથી કેમ લેવાય ?
મગન–ત્યારે ચીમનની લખોટી તારાથી કેમ લેવાય ?
છગન–ભાઈ, હવે હું સમજ્યો, કે કોઈની ચીજ છાની માની લેવી એ ચોરી ગણાય. હવે હું ચોરી નહિ કરૂં. આ લખોટી હમણાંજ ચીમનને પાછી આપવા જાઉં છું.

પ્રશ્ન—ચોરી કોને કહેવાય ?

પાઠ ૧૦. રાજાની કુંવરીની વાત.

એક રાજાની કુંવરી હતી. તે એક દહાડો દરીઆ-કાંઠે ફરવા ગઈ હતી. ત્યાં એક છોકરો રમતો હતો. રમતાં રમતાં તે છોકરાની ટોપી પાણીમાં પડી ગઈ. તેથી તે રડવા લાગ્યો. એને જોઈ રાજાની કુંવરીને દયા આવી. તેણે ગજવામાંથી દસ રૂપીઆ કાઢી, પેલા છોકરાને આપ્યા ને કહ્યું, ભાઈ તું રડ નહિ. આ રૂપીઆની બીજી ટોપી લાવી તું પહેરજે. રૂપીઆ મળવાથી પેલો છોકરો રાજી થયો.

પ્રશ્ન–છોકરો કેમ રડતો હતો ?
પ્રશ્ન–રાજાની કુંવરીએ તેને રૂપીઆ કેમ આપ્યા ?

પાઠ ૧૧. કીડી અને કબુતર.

એક તરસી કીડી નદીમાં પાણી પીવા ગઈ હતી. તે પાણીમાં પડી જવાથી તણાવા લાગી. એ કિનારા ઉપર એક વડનું ઝાડ હતું. તેના ઉપર એક કબુતર બેઠું હતું. કીડીને તણાતી જોઈ કબુતરને દયા આવી. તેણે ચાંચ વતી એક પાંદડું નીચે તોડી પાડયું. એ પાંદડાને વળગીને કીડી કાંઠે નીકળી ગઈ. હવે એવું બન્યું, કે એક દિવસ એ કબુતર એક ઝાડ ઉપર બેઠું હતું. તે ન જાણે તેમ એક પારધી તેને પકડવા જાળ પાથરતો હતો. પેલી કીડીએ એ વાત જાણી. તેણે ઝાડ ઉપર ચઢી પેલા કબુતરને પગે ચટકો ભર્યો. કબુતરને પગે વેદના થવાથી, એકદમ તે ઊડી ગયું. તેથી તેનો જીવ બચ્યો.

પ્રશ્ન—કીડીને પાણીમાં તણાતી કોણે બચાવી?
પ્રશ્ન—કીડીએ એ બદલો શી રીતે વાળ્યો?

પાઠ ૧૨. બે બિલાડીઓ અને વાંદરો.

કોઇ શેઠના ઘરમાંથી બે બિલાડીઓએ એક રોટલો આણ્યો. તેમણે તેના ભાગ પાડી તે વહેંચવા માંડયો. વહેંચતાં વહેંચતાં તેઓ વઢી પડી. એક કહે આ ભાગ મોટો ને બીજી કહે આ. એટલામાં ત્યાં એક વાંદરો આવ્યો. બિલાડીઓએ તેને કહ્યું, વાંદરાભાઈ, તમે જરા આટલો રોટલો અમને વહેંચી આપો નહિ ? વાંદરાએ કહ્યું, લાવો બેનો, હું ખુશીથી તમને વહેંચી આપું. પછી તેણે ત્રાજવાં આણ્યાં, અને તેનાં બે પલ્લાંમાં રોટલાના બે કકડા મૂક્યા. પછી વાંદરાએ ત્રાજવું ઉંચું કર્યું, એટલે એક પલ્લું નમ્યું. વાંદરાએ એ પલ્લામાંથી રોટલાનો કકડો લઈ એક બચકું ભરી ખાધું. પછી તેણે ત્રાજવું ઉંચું કર્યું, એટલે બીજું પલ્લું નમ્યું. તેમાંથી રોટલાનો કકડો લઈ વાંદરો બચકું ભરી ખાઈ ગયો. આમ કરતાં કરતાં છેવટે થોડોક રોટલો બાકી રહ્યો. એ જોઈ બિલાડીઓએ કહ્યું, વાંદરા ભાઇ, હવે અમને અમારો રોટલો પાછો આપો. અમે અમારી મેળે વહેંચી ખાઈશું. વાંદરાએ કહ્યું, બેનો, અત્યાર સુધી મેં મહેનત કરી. માટે આટલો રોટલો તો મારી

મહેનતનો. આમ કહી તે બધો રોટલો ખાઈ ગયો. બિલાડીઓ વીલે મોંએ ત્યાંથી પાછી ગઈ.

પ્રશ્ન—બિલાડીઓ કેમ વઢી પડી?
પ્રશ્ન—વઢવાથી તેમને શું નુકસાન થયું?

પાઠ ૧૩. ઉંદર અને દેડકાની લડાઈ.

એક નદીને કિનારે એક ઉંદર અને દેડકો રહેતા હતા. ઉંદર કહે, આ મારો કિનારો અને દેડકો કહે મારો. બંને વચ્ચે મોટી લડાઈ થઈ, ઉંદર ઘાસના ઓથામાં રહી લડતો, અને લાગ જોઈ દેડકા ઉપર કૂદી પડતો. એ જોઇ દેડકાએ તેને કહ્યું, અલ્યા ઉંદરડા, જો તું ખરો મરદ હોય, તો સામી છાતીએ આવી લડ. ચોરની પેઠે આમ છુપાઇને શું લડે છે? દેડકાના આવા બોલ સાંભળી ઉંદર બહાર આવ્યો. પછી તેઓ બરૂની સોટીઓ લઈ લડવા લાગ્યા. લડાઈ ખરેખરી જામી. એટલામાં એક સમડી આવી. તે બંનેને ઉપાડી ચાલતી થઇ.

પ્રશ્ન—ઉંદર અને દેડકો શા માટે લડતા હતા?
પ્રશ્ન—લડવાથી તેમને શું નુકસાન થયું?

પાઠ ૧૪. કાગડો અને શિઆળ.

એક કાગડો ચાંચમાં પુરી લઇને ઝાડ પર બેઠો હતો. એટલામાં તે ઝાડ નીચે એક શિઆળ આવ્યું. શિઆળને ઘણી ભૂખ લાગી હતી. કાગડાની ચાંચમાં પુરી જોઈ, તેણે તે પડાવી લેવાનો વિચાર કર્યો. પછી કાગડાની સામું જોઈ તે બોલ્યું, કાગડાભાઈ, કાગડાભાઈ, વાહ! શું સુંદર તમારી પાંખો! તમારી ચાંચ પણ બહુ સારી છે. તમારા જેવું રૂપાળું પંખી બીજું કોઈ નથી. તમારૂં શરીર જેવું રૂપાળું છે, તેવોજ તમારો રાગ પણ રૂપાળો હશે. માટે જરા બોલી બતાવો જોઇએ. પોતાનાં વખાણ સાંભળી કાગડો ફુલાઇ ગયો. તેણે કા કા એમ બોલવા માંડયું, એટલે તેની ચાંચમાંથી પુરી નીચે પડી ગઈ. શિઆળે ઝડપ દઇને તે લઈ લીધી. પછી તેણે કાગડાને કહ્યું, બેસ મૂર્ખા, જાણ્યું તારૂં ડહાપણ. તારૂં રૂપ કાંઈ સારૂં નથી અને તારો રાગ પણ સારો નથી. તારી પાસેથી પુરી પડાવી લેવા, મેં તારાં ખોટાં વખાણ કર્યાં હતાં.

પ્રશ્ન—શિઆળે કાગડાનાં વખાણ શા માટે કર્યાં?

પ્રશ્ન—કાગડાએ પુરી શાથી ખોઈ?

પાઠ ૧૫. જાત્રાએ જઈ આવેલી બિલાડી.

એક બિલાડીને ઘણી ભૂખ લાગી હતી. ઉંદર પકડવાને તેણે ઘણી મહેનત કરી, પણ એકે ઉંદર તેના હાથમાં આવ્યો નહિ. પછી તે એક વાણીઆના ઘરમાં ગઈ ત્યાં તેણે કંકુનાં ટીલાં ટપકાં કર્યાં, અને ગળામાં માળા પહેરી લીધી. પછી તે ઘરની પાછળના વાડામાં ગઈ. ત્યાં એક દર હતું. તેમાં ઘણા ઉંદરો રહેતા હતા. દર પાસે બેસી, હાથમાં માળા ઝાલી તેણે કહ્યું, ઉંદર ભાઇઓ, હું બધાં તીરથ ફરી જાત્રા કરી આવી છું. હવેથી પાપ નહિ કરવાનો મે ઠરાવ કર્યો છે. હું હવે તમને મારીશ નહિ માટે તમે કોઈ મારી બીક રાખશો નહિ. અહીં બેસી હું હરરોજ માળા જપીશ, ને તમારી ચોકી કરીશ. ભોળા ઉંદરોએ તેનું કહેવું ખરૂં માન્યું.

દરમાંથી હરરોજ બધા ઉંદરો હારબંધ બહાર નીકળતા, ને પાછા હારબંધ અંદર પેસી જતા. બિલાડી રોજ છેલ્લા ઉંદરને પકડી મારી ખાતી. આમ કેટલાક દિવસ ચાલ્યું, પણ આખરે બિલાડીની લુચ્ચાઈ એક ઘરડા ઉંદરના જાણવામાં આવી. એ ઉંદર છાનોમાનો ઘરના રખવાળ કુતરા પાસે ગયો, ને તેને બધી વાત કહી. કુતરાને તેથી રીસ ચઢી. તેણે એ લુચ્ચી બિલાડીને પકડી મારી નાખી.

પ્રશ્ન—બિલાડીએ ઉંદરોને શી રીતે છેતર્યાં ?

પ્રશ્ન—કુતરાએ તેને કેમ મારી નાખી ?

નીતિવાચનમાળા.

પુસ્તક ૧ લું.

ભાગ—૨.

પાઠ ૧. ટોપી વેચનારો છોકરો.

એક છોકરો હતો. એક વખત તેની મા માંદી પડી. છોકરાએ તેની ઘણી ચાકરી કરી, પણ તેથી મટ્યું નહિ. પછી તે પાસેના શહેરમાં દવા લેવા ગયો. એ શહેરમાં મોટું દવાખાનું હતું. ત્યાં દવા મફત મળતી હતી. દાક્તરે દવા ભરવા માટે છોકરા પાસે સીસી માગી. તેની પાસે સીસી હતી નહિ, તેમ સીસી વેચાતી લેવા જેટલા પૈસા પણ ન હતા. તેથી તેણે બજારમાં જઈ પોતાની ટોપી વેચી દીધી. ટોપીના જે પૈસા ઉપજ્યા, તેમાંથી તેણે સીસી ખરીદી. પછી તે દવા લઈને ઘેર આવ્યો. એ દવાથી તેની માને મંદવાડ મટ્યો.

પ્રશ્ન—છોકરો શહેરમાં શા માટે ગયો ?

પ્રશ્ન - તેણે સીસી શી રીતે વેચાતી લીધી ?

પાઠ ૨. રાજકુંવરની રમત.

શહેનશાહ સાતમા **એડવર્ડ** નાના હતા, ત્યારે એક વખત તેમના બાપ સાથે દરીઆકાંઠે ફરવા ગયા હતા. ત્યાં એક માછીના છોકરો માથે ટોપલી લઈ ઉભો હતો. તેના માથા ઉપરથી રમતાં રમતાં રાજકુવરે ટોપલી પાડી નાખી. એવામા તેમના પિતા ત્યાં આવીં પહોંચ્યા. તેમણે કુંવરને ઘણો ઠપકો આપ્યો અને કહ્યું, તમે એ છોકરાના માથા ઉપર ટોપલી પાછી મૂકો. એ સાંભળી પોતાના તોફાન માટે કુંવર શરમાઈ ગયા. તેમણે તરત પિતાના કહેવા પ્રમાણે નીચેથી ટોપલી ઉપાડી, પેલા છોકરાના માથા પર મૂકી.

પ્રશ્ન—રાજકુંવરે શું તોફાન કર્યું ?

પ્રશ્ન—તેમના પિતાએ શું કહ્યું ?

પ્રશ્ન—તે શાથી શરમાઈ ગયા ?

પાઠ ૩. બે ઝાડની વાતો.

એક નદીને કિનારે મોટું ઝાડ હતું. એક વખત વાવાઝોડું થવાથી તે ઉખડી નદીમાં પડ્યું. એ નદીને કિનારે બીજું એક નાનું ઝાડ હતું. વાવાઝોડાથી તે પડી ગયું નહિ. એથી નવાઈ પામી, પેલું મોટું ઝાડ નાના ઝાડને પૂછવા લાગ્યું. ભાઈ, તું આ તોફાનમાંથી શી રીતે બચ્યું? મારાં મુળીઆં ઘણાં ઉંડાં છે. તોપણ હું પડી ગયું, ને તું તો હજી ઉભુંજ છે! નાના ઝાડે જવાબ દીધો, વાવાઝોડા વખતે હું નીચે નમી ગયું, ને તું તો ટટાર ઉભું રહ્યું. જો મારી પેઠે તું પણ નીચે નમી ગયું હોત, તો આમ પડી જાત નહિ.

પ્રશ્ન—મોટા ઝાડે નાના ઝાડને શું પૂછ્યું?

પ્રશ્ન—નાના ઝાડે શો જવાબ દીધો?

પાઠ ૪. એક રાજાની વાત.

એક મરાઠા સરદાર હતો. તે મુસલમાન પાદશાહની નોકરીમાં રહેતો હતો. તેને શિવાજી નામનો એક દીકરો હતો. શિવાજીએ ઘણી મહેનત કરીને મોટું રાજ મેળવ્યું. એ જાણીને તેનો બાપ તેને મળવાને આવ્યો. બાપને આવતો જાણી શિવાજી ઘણો રાજી થયો. તે પગે ચાલી તેને તેડવા માટે સામો ગયો. બાપની પાસે આવી શિવાજી પગે લાગ્યો, ને બે હાથ જોડી સામો ઉભો રહ્યો. થોડા દહાડા રહી તેનો બાપ જવા માટે તૈયાર થયો. શિવાજી-એ તેને એક પાલખીમાં બેસાડ્યો. એ પાલખીની કોર ઝાલી પગે ચાલી, શિવાજી તેને કેટલેક દૂર સુધી વળાવી આવ્યો. શિવાજીના આવા ઉંચા વિવેકથી તેનો બાપ ઘણો રાજી થયો.

પ્રશ્ન—શિવાજીએ તેના બાપને કેવી રીતે માન આપ્યું ?

પ્રશ્ન—તેનો બાપ શાથી ખુશી થયો ?

પાઠ ૫. કાચાં ફળ.

ચીનુ-જુઓ, મોટાભાઈ, આ બોર કેવાં સરસ છે!

મોટાભાઈ-તે એ ક્યાંથી આણ્યાં?

ચીનુ-મેં આપણા વાડામાંની બોરડી પરથી આણ્યાં?

મોટાભાઈ-અરે! આ બોર તું ખાઇશ નહિ.

ચીનુ-હું કેમ ન ખાઉં?

મોટાભાઈ-એ બોર કાચાં છે.

ચીનુ-કાચાં બોર ખાવાથી શું થાય?

મોટાભાઈ-બોર કે બીજાં ફળ કાચાં હોય અને ખાઇએ, તો પેટમાં દુઃખે અને તેથી માંદા પડાય.

ચીનુ-હું નિશાળે જાઉં છું, ત્યાં મારા વર્ગના કેટલાક છોકરા કાચું ચવાણું ખાય છે. તે પણ શું પેટમાં દુઃખતું હશે?

મોટાભાઈ-હા ભાઈ, કાચાં ફળની પેઠે કાચું અનાજ પણ પેટમાં દુઃખે.

ચીનુ-મોટાભાઈ, કાચાં ફળ ને કાચું અનાજ ખાવાથી પેટમાં દુઃખે ને તેથી માંદા પડાય, એ હું બરાબર સમજ્યો?

પ્રશ્ન--કાચાં ફળ કે અનાજ ખાવાથી શું થાય?

પાઠ ૬. ચોકખાઈ વિષે.

ચોકખી ચીજો રાખવી, ચોકખાં પહેરો ચીર;
ચોકખાં ઘરને ચોક પણ, ચોકખે સુખી શરીર.
મધપૂડો રૂડો રચે, માખી રાખી માપ;
ડાઘા ડુર્ઘો ન દેખીએ, ખરેખરી શુધ ખાપ.
ચોકખે ચિત રાજી રહે, વળે શરીરનું વાન;
ચોકખે સજ્જન ચારમાં, મળે મનુષને માન.–દલપતરામ.

પાઠ ૭. છોકરાંની રમત.

એક દહાડો કેટલાંક છોકરાં એક ઝાડ પાસે રમતાં હતાં. રમતાં રમતાં તેમણે ઝાડ ઉપર પથરા ફેંકવા માંડ્યા. એ ઝાડ ઉપર ઘણાં પંખી રહેતાં હતાં. તેમને પથરા ધડાધડ વાગવા માંડ્યા. એ ઝાડ ઉપર એક ચકલીનો માળો હતો. તેમાં તેનાં બે ઇંડાં હતાં. માળામાં પથરો વાગવાથી એક ઇંડું નીચે પડી ફૂટી ગયું. એ જોઇ ચકલી રડતી રડતી બહાર આવી બોલી. છોકરાઓ, તમે અમને પથરા શું કરવા મારો છો? તમારા મનને તો રમત છે, પણ અમને તો તમારા પથરા વાગવાથી ઘણું દુઃખ થાય છે. જુઓ, તમારો પથરો વાગવાથી મારૂં એક ઇંડું ફૂટી ગયું. હવે તમે રમત બંધ કરો તો સારૂં. એ છોકરાંમાં એક ડાહ્યો અને સમજુ છોકરો હતો. તે બોલી ઊઠ્યો, ચકલી બેન, હવે અમે પથરા નાખીશું નહિ. હવે પછી

બીજા કોઇને હરકત થાય એવી રમત અમે રમીશું નહિ. આમ કહી તેણે બીજાં છોકરાંને પથરા નાખતાં અટકાવ્યાં.

પ્રશ્ન—ચકલીએ છોકરાંને શું કહ્યું ?
પ્રશ્ન—ડાહ્યા છોકરાએ ચકલીને શું કહ્યું ?

પાઠ ૮. હંસ અને કાગડો.

એક હંસ અને કાગડાને ભાઈબંધી હતી. તે બંને વડના ઝાડ ઉપર રહેતા હતા. ઉનાળામાં એક દિવસ બપોરે કોઈ મુસાફર પેલા વડના ઝાડ નીચે જઈ બેઠો. તેને પેલા વડ ઉપર બેઠેલા કાગડાએ જોયો. કાગડો અડપલો અને નઠારા સ્વભાવનો હતો. તે પેલા મુસાફરના માથા ઉપર હગાર કરી ધીમે રહી ઊડી ગયો. મુસાફરે ઝાડ ઉપર નજર કરી તો હંસને બેઠેલો જોયો. તેણે વિચાર્યું, કે આ હંસેજ મારા ઉપર હગાર કરી હશે. આથી રીસ ચઢાવી તેણે એક બાણ માર્યું. તે હંસને વાગ્યું. તેથી હંસ નીચે પડયો ને તરફડીને મરણ પામ્યો. મરતી વખતે તેને વિચાર થયો, કે જો મેં આ નઠારા કાગડાની સોબત ના કરી હોત, તો મારે આમ મરવું પડત નહિ.

પ્રશ્ન—મુસાફર ઉપર હગાર કોણે કરી ?
પ્રશ્ન—મુસાફરે હંસને બાણ કેમ માર્યું ?
પ્રશ્ન—મરતી વખતે હંસને શો વિચાર થયો ?

પાઠ ૯. મગર અને વાંદરો.

એક નદીને કાંઠે જાબુનું મોટું ઝાડ હતું. તેના પર એક વાંદરો રહેતો હતો. એ નદીમાં એક મગર પણ રહેતો હતો. મગર અને વાંદરાને સારી દોસ્તી હતી. વાંદરો દરરોજ ઝાડ ઉપર બેસી મગરને મીઠાં જાબુ ખાવા આપતો. એક દિવસ મગરે વિચાર્યું, કે આ વાંદરાનું કાળજું ઘણું મીઠું હશે. માટે જો તેને બોડમાં લઈ જઈ મારી નાખ્યો હોય તો ઠીક. પછી તે વાંદરાને છેતરીને, પોતાની પીઠ પર બેસાડી બોડમાં લઈ ગયો. ત્યાં પહોંચ્યા પછી મગરે તેને કહ્યું, વાંદરા ભાઈ, મને તમારા મોઠા કાળજાનો સ્વાદ ચાખવાની ઇચ્છા થઈ ગઈ છે. તેથી મેં તમને અહીં આણ્યા છે. વાંદરે હસીને કહ્યું, અહો! એમાં શું? જો તમારે મારા કાળજાની જરૂર હતી, તો મને ત્યાંજ કહેવું હતું. હું તો મારૂં કાળજું ઝાડ ઉપર મૂકીને આવ્યો છું. તમારે એ જોઇતું હોય તો મને ઝાડ પાસે લઈ ચાલો. મગર તેને પીઠ પર બેસાડી ઝાડ પાસે લઈ ગયો. એટલે વાંદરો ફાળ ભરી ઝાડ ઉપર ચઢી ગયો. પછી તે બોલ્યો, હૈયાફુટા, કાળજું તે વળી ઝાડ ઉપર મૂકાતું હશે? હવે ચાલ્યો જા. તારા જેવા નઠારાની સોબત કોણ કરે?

પ્રશ્ન—મગર વાંદરાને બોડમાં શા માટે લઈ ગયો?
પ્રશ્ન—વાંદરો ત્યાંથી શી રીતે છૂટ્યો?

પાઠ ૧૦. સાચાબોલો છોકરો.

એક વખત એક છોકરો રબરનો દડો ઉછાળતો ઉછાળતો બજારને રસ્તે જતો હતો. તેનો દડો ભોંયથી ઉછળીને એક દુકાનની બારીના કાચમાં વાગ્યો. તેથી એ કાચ ભાંગી ગયો. એ કાચ કોણે ભાંગ્યો, તેની દુકાનના માલીકને ખબર પડી નહિ. પેલો છોકરો એકદમ દુકાને ગયો અને કહેવા લાગ્યો. શેઠ કાકા, આ બારીનો કાચ મારા વડે ભાંગ્યો છે. માટે તેની કિંમત હોય તે કહો. મારી પાસે હમણાં પૈસા નથી. હું ગરીબ માણસ છું, તેથી તમારી દુકાનમાં નોકરી કરીને એ પૈસા વાળી આપીશ. દુકાનનો માલીક પેલા છોકરાની આવી સાચવટ અને વિવેક જોઈ રાજી થયો. તેણે એ છોકરા પાસે કાચની કિંમત લીધી નહિ. પણ તેને પગાર બાંધી આપી પોતાની દુકાનમાં નોકર રાખ્યો.

પ્રશ્ન—બારીનો કાચ શી રીતે ભાંગ્યો ?

પ્રશ્ન—છોકરાએ દુકાનના માલીકને શું કહ્યું ?

પ્રશ્ન—દુકાનનો માલીક તેના પર ખુશી કેમ થયો ?

પાઠ ૧૧. સાચ અને જૂઠ વિષે.

જૂઠું બોલે જે કદી, પાપી પુરો થાય;
તે માટે બાળક તમે, ન કરો એ ઉપાય.
સાચામાં સુખ છે ઘણું, સાચે સૌને સ્નેહ;
સાચે રાચે જગપતિ. સાચે શોભે દેહ.—દલપતરામ.

પાઠ ૧૨. હાથી અને દરજી.

એક હાથી હતો. તે દરરોજ એક દરજીની દુકાન પાસે થઇને પાણી પીવા જતો. દરજી દરરોજ હાથીની સૂંઢમાં પાઇ, પૈસો કે સોપારી મૂકતો. એમ કેટલાક દિવસ સુધી ચાલ્યું. એક દિવસ પેલા દરજીને હાથીની મશ્કરી કરવાનું મન થઇ આવ્યું. બીજે દિવસે જ્યારે હાથી તેની દુકાન પાસે આવ્યો, ત્યારે દરજીએ તેની સૂંઢમાં સોયની અણી ઘોંસી. હાથીને એથી ઘણી રીસ ચઢી. એ વખતે તો તે કંઇ બોલ્યો નહિ. પણ પાછા આવતાં તેણે કચરાવાળું પાણી સૂંઢમાં ભરી આણ્યું, ને તે દરજીની દુકાનમાં છાંટ્યું. તેથી દરજી ભાઇનાં બધાં લુગડાં ખરાબ થઇ ગયાં. એ દરજી ત્યાર પછી કોઇની મશ્કરી કરતો નહિ.

પ્રશ્ન – દરજીએ હાથીની શી મશ્કરી કરી ?
પ્રશ્ન—હાથીએ એનો બદલો શી રીતે વાળ્યો ?

પાઠ ૧૩. ઢોંગી ગધેડો.

એક ગધેડાને સિંહનું ચામડું જડયું. એ ઓઢીને તે વગડામાં બધે ફરવા લાગ્યો. તેને જોઈ વગડાનાં બધાં જાનવર ડરવા લાગ્યાં. એક વખત એ ગધેડાનો ધણી કુંભાર ફરતો ફરતો ત્યાં જઈ ચઢ્યો. ગધેડો તેને પણ ડરાવવા લાગ્યો. તેના લાંબા કાન જોઈ કુંભારે તો તેને ઓળખ્યો. પછી તેણે ગધેડાના કાન પકડી ખૂબ માર માર્યો અને કહ્યું, લુચ્ચા, તું સિંહનું ચામડું ઓઢી ઢોંગ કરે છે, પણ હું તને ઓળખું છું, કે તું ખરેખર મારો ગધેડો છે. પછી તે તેના કાન પકડી, પોતાને ઘેર લઈ ગયો. એ ગધેડો ત્યાર પછી ઢોંગ કરવાની ટેવ ભૂલી ગયો.

પ્રશ્ન—ગધેડાએ શો ઢોંગ કર્યો ?
પ્રશ્ન—કુંભારે તેને શું કહ્યું ?
પ્રશ્ન—ઢોંગ કરવાથી ગધેડાને શું નુકસાન થયું ?

પાઠ ૧૪. દયાળુ રાજા.

શિવાજીરાવ કરીને એક રાજા હતો. તે એક દહાડો જંગલમાં શિકાર કરવા ગયો. ત્યાં તેણે એક નાના છોકરાને રડતો જોયો. રાજાને તેની દયા આવી. તેથી તે છોકરા પાસે ગયો. તેણે છોકરાને ધીરજ આપી છાનો રાખ્યો,

અને થોડું ખાવાનું તથા પાણી આપ્યું. પછી તેણે આજુબાજુ એ છોકરાનાં માબાપની ઘણી તપાસ કરી, પણ કંઈ પત્તો લાગ્યો નહિ. રાજા તે છોકરાને પોતાને ઘેર તેડી ગયો, અને પેટના છોકરાની પેઠે તેને ઉછેર્યો. જ્યારે એ છોકરો મોટો થયો ત્યારે રાજાએ તેને ધંધે વળગાડયો.

પ્રશ્ન—રાજા છોકરા પાસે કેમ ગયો?
પ્રશ્ન—છોકરાનાં માબાપ જડ્યાં નહિ ત્યારે રાજાએ શું કર્યું?

પાઠ ૧૫. મહારાણી મેરી અને ડોસી.

મહારાણી મેરી અને તેમની મા એક દિવસ શહેર બહાર ફરવા ગયાં હતાં. ત્યાં એક ડોસી ઝાડ ઉપરથી સુકાં લાકડાં પાડતી હતી. ડોસીને ઘણો થાક લાગવાથી તે હાંફતી હતી. તેને જોઇ મહારાણી મેરીને અને તેમની માને ઘણી દયા આવી. તેમણે પોતાની છત્રી વડે ઝાડ ઉપરથી સુકાં લાકડાં પાડયાં, અને તેની ભારી બાંધી, પેલી ડોસીને માથે ચઢાવી. આથી ડોસી ઘણી રાજી થઇ અને તેમનો પાડ માની ચાલતી થઇ.

પ્રશ્ન—શહેર બહાર ડોસી શું કામ કરતી હતી?
પ્રશ્ન—મેરીએ અને તેમની માએ ડોસીને શી મદદ કરી?

પાઠ ૧૬. રાજા અને ભિખારી.

એક રાજા હતો. તેનું રાજ બીજા પરદેશી રાજાએ લઇ લીધું. તેથી તે જંગલમાં ઝુંપડી બાંધીને રહેતો હતો. એક વખત બપોરે ઝુંપડીમાં બેસીને તે રાજા ચોપડી વાંચતો હતો. એવામાં કોઇ ભિખારી બારણે આવી ઉભો. તેણે રાજાને કરગરીને કહ્યું, હું ચાર પાંચ દિવસથી ભૂખ્યો છું. જો આજ મને ખાવાનું નહિ મળે તો જરૂર હું ભૂખથી મરી જઇશ. જો તમે મને થોડું ખાવાનું આપશો તો ઈશ્વર તમારૂં ભલું કરશે. રાજાને ભિખારીની દયા આવી. તેણે ઝુંપડીમાં જઇ જોયું, તો ફક્ત એકજ રોટલો હતો. એ રોટલા સિવાય ઝુંપડીમાં બીજું કંઈપણ ખાવાનું હતું નહિ. આમ છતાં રાજાએ જરાપણ અચકાયા વિના ખુશીથી અડધો રોટલો ભાંગી પેલા ભિખારીને આપ્યો. એટલો રોટલો મળવાથી ભિખારીનો જીવ બચ્યો. થોડીવાર ત્યાં વિસામો લઈ, રાજાને આશિષ આપી પેલો ભિખારી ચાલતો થયો.

પ્રશ્ન–રાજા ઝુંપડીમાં કેમ રહેતો હતો ?

પ્રશ્ન–ભિખારીએ રાજા પાસે શું માગ્યું ?

પ્રશ્ન–તેણે રાજાને આશિષ શાથી આપી ?

પાઠ ૧૭. ભાઇ બેનનું હેત.

કનુ અને કાન્તા નામનાં બે ભાઈ બેન એક દિવસ તેમના બાપ સાથે મેળામાં ગયાં હતાં. કનુએ ત્યાંથી કાચનાં બે સુંદર રમકડાં લીધાં. કાન્તાએ રબરની એક બોલતી ચકલી લીધી. કનુને કાચનાં રમકડાં નહિ લેવાને તેના બાપે ઘણુંએ કહ્યુ. પણ તેણે તે માન્યું નહિ. બીજે દિવસે તે નિશાળેથી ઉતાવળો ઉતાવળો ઘેર આવ્યો ને પેલાં રમકડાં લઇ રમવા લાગ્યો. રમતાં રમતાં તે હાથમાં-થી પડીને ભાંગી ગયાં. ત્યાંથી રડતો રડતો તે ઘેર આવ્યો. તેને રડતો જોઈ કાન્તાએ કહ્યું, કનુભાઈ, તું કેમ રડે છે? કનુએ કહ્યું, મારાં રમકડાં ભાંગી ગયાં. હવે હું શા વડે રમીશ? કાન્તાએ કહ્યું, ભાઈ, છાનો રહે. તારાં રમકડાં ભાંગી ગયાં, તો આ મારી ચકલી છે, એ લઇ તું રમજે. ચકલી રબરની છે તેથી ભાંગશે નહિ. ચકલી મળવાથી કનુ ખુશ ખુશ થઈ ગયો.

પ્રશ્ન—કનુ કેમ રડતો હતો?

પ્રશ્ન કાન્તાએ તેને શું કહ્યું?

પાઠ ૧૮. પંખીઓ અને પારધી.

એક વખત એક પારધીએ વગડામાં ચોખાના દાણા વેરી, તે ઉપર જાળ પાથરી હતી. ત્યાં થઇ કેટલાંક પંખી ઊડતાં જતાં હતાં. તેમને પેલા ચોખાના દાણા ખાવાની ઇચ્છા થઇ. પછી તે બધાં જાળ ઉપર જઇ બેઠાં, એટલે તેમાં સપડાઇ ગયાં. એટલામાં દૂરથી પારધી આવતો દેખાયો. તેને જોઇ પેલાં પંખીઓએ વિચાર કર્યો, કે જો હુંવે આપણે કંઇ ઉપાય નહિ કરીએ તો જરૂર આપણું મોત થશે. એ ટોળામાં એક ઘરડું પંખી હતુ તે બોલ્યું. ભાઇઓ, જો આપણે બધાં અહીંથી જાળ લઇ ઊડીએ તો આપણા જીવ બચે બધાં પંખીઓએ એના કહેવા પ્રમાણે કર્યું. તેથી તેમના જીવ બચ્યા પેલો પારધી નિરાશ થઇ પાછો જતો રહ્યો.

પ્રશ્ન—પંખીઓ જાળમાં શાથી સપડાયાં ?

પ્રશ્ન—એ બધાં શાથી જીવતાં રહ્યાં ?

પાઠ ૧૯. સોનાનાં ઈંડાં.

એક માણુસને ઘેર એક મરઘી હતી. તે હરરોજ સોનાનું એક એક ઇંડું મૂકતી. પેલા માણુસે વિચાર કર્યો, કે આ મરઘીના પેટમાં સોનાનાં ઘણાં ઇંડાં હશે. જો તેને ખૂબ મારી હોય તો તે બધાં બહાર કાઢી નાખે. આમ વિચાર કરી તેણે લાકડી લઈ મરઘીને ખૂબ મારી. મરઘીના પેટમાંથી એકે ઇંડું નીકળ્યું નહિ, પણ અતિશય મારથી તે બિચારી મરી ગઈ. આથી પેલો માણુસ ઘણો પસ્તાવા લાગ્યો.

પ્રશ્ન—માણુસે મરઘીને શા માટે મારી ?

પ્રશ્ન—તેને પસ્તાવો શાથી થયો ?

પાઠ ૨૦. શિઆળ અને ઊંટ.

એક શિઆળ અને ઊંટને સારી ભાઇબંધી હતી. એક રાતે તે બંને શેરડીના ખેતરમાં પેઠાં. શિઆળે

પોતાનું પેટ ઝટ ભરી લીધું, પણ ઊંટનું પેટ મોટું તેથી ઝટ ભરાયું નહિ. હવે શિઆળે ચીસો પાડવા માંડી. એટલે ઊંટે તેને કહ્યું, હું હજી ભૂખ્યું છું. માટે થોડી વાર તું છાનું રહે. શિઆળે કહ્યું, મને તો ચીસો પાડવાની ટેવ પડી ગઈ છે તે હવે કાંઇ મટે એમ છે? આમ કહી તે ખેતર બહાર જઇ ઉભું.

શિઆળની ચીસો સાંભળી ખેતરનો ધણી જાગી ઊઠયો. તેણે પેલા ઊંટને ખૂબ માર માર્યો. થોડી વાર પછી કળ વળી એટલે ઊંટ ધીમે ધીમે ખેતરમાંથી નીકળી નાઠું. આગળ એક નદી હતી ત્યાં જઇ શિઆળ બેઠું હતું. ઊંટને જોઇ તેણે કહ્યું, ઊંટ ભાઇ, તમારી પીઠ ઉપર બેસાડી મને સામે કિનારે ન લઇ જાઓ? ઊંટે તેને પોતાની પીઠ પર બેસાડયું. પછી નદી વચ્ચે જઇ તેણે પીઠ હલાવવા માંડી. શિઆળ તેથી બી ગયું. તેણે ઊંટને પીઠ હલાવવાની ના પાડી. ઊંટે કહ્યું, મને તો એવી ટેવ પડી ગઇ છે. તે હવે કાંઈ મટે એમ છે? આમ કહી તેણે પીઠ ખૂબ હલાવી એટલે શિઆળ ઉંડા પાણીમાં પડી ડૂબી ગયું.

પ્રશ્ન—શિઆળે ચીસો પાડી તેથી ઊંટને શું નુકસાન થયું?
પ્રશ્ન—ઊંટે શાથી પીઠ હલાવી?

નીતિવાચનમાળા.

પુસ્તક બીજું અને ત્રીજું,

છપાય છે.

